СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 127. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 5-го червня 1941. No. 127. Jersey City, N. J., Thursday, June 5, 1941 VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КАРАЮТЬ ЗА ПІДНОШУВАННЯ ЦІН

САН ФРАНЦІСКО. — Лави присяглих узнали винуватими шрубування цін аж 194 ріжних корпорацій і їх урядників. Серед тих корпорацій найбільше було таких, що змовлялись в цілі підношування цін на ріжні продукти, зокрема на пушкові й сушені овочі. Але є також такі, які підносили ціни на продукти, звязані з виробом батерій для моторів, зокрема для воєнних літаків.

ЗАБРАЛИ ЧАРТЕР „БУНДОВИ".

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — Обі палати стейтової леґіслятури одноголосно рішили відобрати чартер американсько-німецькій націстичній організації „Бундови". Губернатор стейту Ню Джерзі, Едісон, відразу підписав цю ухвалу. Тиждень передтим на припоручення стейтового прокуратора Виленца запечатано одну з бундівських осель в Андовер, Н. Дж. „Бундови" закидають підривну діяльність.

ЗБІРКА НА „Ю ЕС О".

НЮ ЙОРК. — Президент Рузвелт вислав через свого представника Пола МекНота заклик до американської суспільности, щоб вона радо складала жертви на ново створену організацію, звану „Юнайтид Сервис Організейшен фор Нешенел Дефенс", якої ціллю є заложити по ріжних пунктах Америки, головно там, де є касарні і гуртується військо, 300 клюбів, в яких вояки моглиб знайти захист й опіку. Згадана організація саме розпочала кампанію, щоб зібрати на ту ціль одинацять міліонів долярів.

НАКС ВИМАГАЄ „ЧУДА".

ВАШИНГТОН. — Секретар фльоти, Накс, перед 150 представниками корабельних доків виголосив промову і закликав їх, щоб напружували всіх зусиль в будові кораблів, та щоб довершили „чуда", коли цього треба а таки дали стільки нових кораблів, скільки потрібно аліянтам для дальшого ведення війни. Він казав, що вигра залежить від двох речей: літаків і кораблів. Справа літаків належить до іншої галузи промислу. Але справа кораблів належить до них. Тому вони мусять вивязатись якслід зо своїх обовязків.

СТРАЙКИ В КОРАБЕЛЬНІМ ПРОМИСЛІ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Тайдінгс заявив, що колиб припинено страйки в корабельнім промислі, то можна булоб виробити значно більше кораблів. Через страйки втрачено два міліони годин людської праці. А за той час можна булоб виробити коло десять субмарин, коло шість контроторпедовців і два панцирних кружляків.

„СЕКРЕТНІ" ВІДОМОСТИ.

ВАШИНГТОН. — Секретар хліборобства Викард, дав нагану шефови інформацій в його департаменті, Фишерови, який розіслав до вищих урядників в департаменті хліборобства тайне меморандум, в якім говорив, що Англія знаходиться в далеко гіршім мілітарнім положенні, ніж це явно говориться. Німці затоплюють далеко більше кораблів, ніж це подають в офіційних звітах. Перед Англією є марево голоду. А як Англія впаде то до трьох місяців Америка може сподіватись нападу на Америку.

ВАЙНЕНТ ДАЛІ ЗАХОВУЄ МОВЧАНКУ.

ВАШИНГТОН. — Після розмови з президентом, Джан Вайнент, американський амбасадор до Лондону, далі заховує мовчанку. Він обіцяв зробити заяву після того, як переговорить з іншими секретарами в Вашінгтоні, зокрема з Корделом Голом. Лише одну коротку заяву він покищо зробив перед журналістами, а саме, що він не привіз зо собою жадних мирових предложень і не чув в Лондоні нічого про мир.

ГАЛИФЕКС ПРО ДАЛЬШУ ВІЙНУ.

НЮ ЙОРК. — В промові перед студентами Колюмбійського університету виголосив промову британський амбасадор Галифекс. Він заявив, що Британія далі мусить продовжати війну, бо замирення в теперішню війну означалоб для неї смерть. Для неї нема відвороту.

ПЛЯНИ ГІТЛЕРА.

НЮ ЙОРК. — Журналіст Мартин Фукс пише в „Ню Йорк Таймсі" з минулої середи, що Гітлер вже за кілька днів зробить перед світом заяву, що він осягнув те, що хотів і створив з Европи „федерацію народів". В тій федерації панівну ролю гралиб німці. Булаб одна валюта, одна заграничиа політика. Певні впливи малиб в ній й італійці, французи й еспанці. Совети до цеї спілки не належалиб, але її признавалиб.

Обмеження Ґазоліни й Опалової Оливи

Американський Нафтовий Інститут предложив проект, на основі якого в усі неділі продаж газоліни булаб заборонена, а їзда автами обмежена. Також у зимі булаб обмежена опалова олива до тої міри, що по домах обнизиласяб температура на пять ступнів. Згаданий інститут говорить, що це треба буде конче впровадити в життя, бо цілком певно вже в короткім часі наступить брак газоліни й оливи. А брак цей наступить тому, що не буде чим тих продуктів до східних стейтів довозити. Тепер уряд віддає до вжитку Англії 50 збірникових кораблів, по десять тисяч тон кожний, якими довожувано до східних портів ґазоліну й оливу. Коли ці збірникові кораблі заперестануть свою службу на американських лініях, забракне в ужитку на східнім побережжі 71 міліонів барилок згаданих продуктів. Тепер східні стейти зуживають 527 міліонів барилок.

Розвій Воєнного Промислу

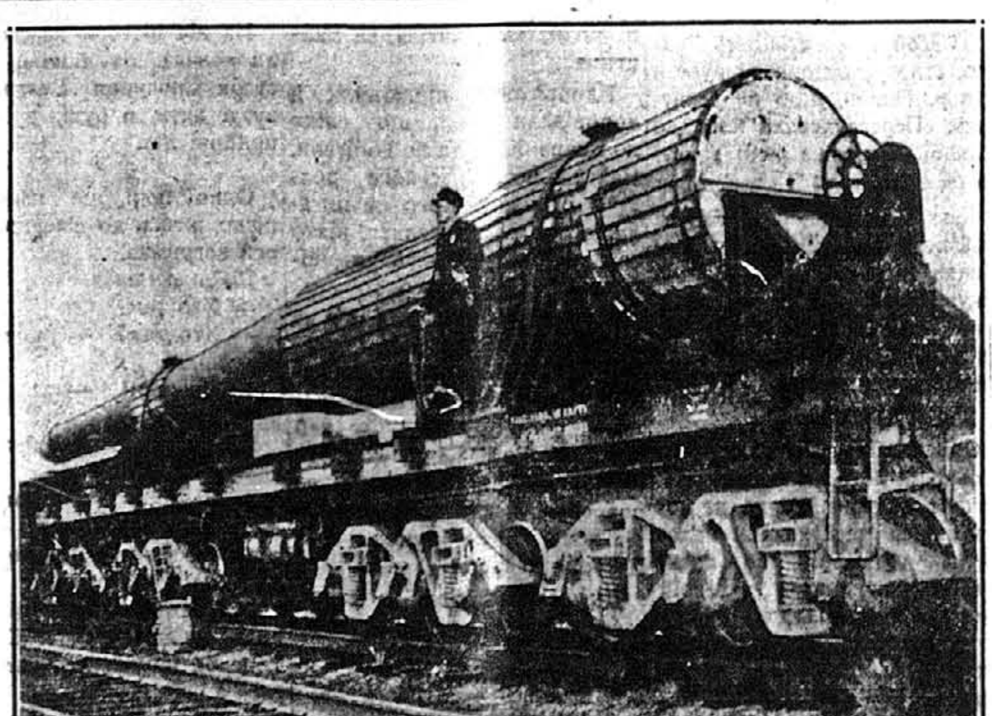
Група чужинецьких журналістів, які ще недавно перебували в европейських воєнних краях і звідтам дописували до своїх газет, зробила прогульку по американських воєнних фабриках, щоб порівнати їх з тими, які вони бачили в Европі. Серед інших фабрик вони оглянули летунську фабрику „Прет енд Ґвитней" в Гартфорді, Конн. Вони були захоплені тим, що бачили. Голова одної летунської фабрики, Юнайтид Еркрафт Ко., Фридерик Ренчлер, журналістам заявив, що лиш одна з американських фабрик від 1939 р. потроїла число своїх робітників, а виробляє вона нині на місяць по 1,300 моторів. Він далі казав, що коли це правда, що німці нині виробляють місячно по три тисячі літаків, то американський промисл вже їм під тим оглядом дорівняв. Та американський промисл далі зростає і вже в недалекому часі він буде виробляти по десять тисяч моторів місячно. Ренчлер говорив, що є поважні побоювання відносно браку деяких потрібних металів. Зате нема страху щодо фахової праці, бо кадри фахових робітників скоро зростають.

„Підстригають" Законопроєкт Конфіскати Воєнного Майна

В конґресових колах починають добре застановлятись над законопроєктом, інспірованим департаментом війни, на основі якого президент Рузвелт дістав би повні права конфіскувати всяке движиме і недвижиме майно громадян на користь держави. В конґресі виринула гостра опозиція проти цього. Кажуть, що той законопроект так скоро не перейде, і що його передтим добре „підстрижуть". Президент Рузвелт на пресовій конференції заявив, що він сам ще не читав повного змісту цього законопроекту і наскільки йому відомо, він при[illegible] головно на те, щоб перебирати під державний заряд головно ті компанії, в яких існує страйк. В конгресових колах кажуть, що треба наложити границю часу на конфіскату. Себто, коли уряд сконфіскує якусь фабрику, то лиш на час війни і поготівля.

В Британії Домагаються Гострішої Воєнної Тактики Супроти Німеччини

В Анґлії загал не може забути воєнної кампанії на острові Креті. Всюди про це говорять і за це гостро критикують британську воєнну тактику. Не іде тепер по правді так дуже про Крету, але про те, що далі буде. А саме іде про німецький напад на остров Кипр, а в дальшу чергу на Сирію. Британців офіційно запевняють, що з Кипром буде цілком інакше, та що він сильно окріплений і вдержиться. Та, кажуть критикуючі, таке саме говорено про Крету, бо заповідали, що вона не до здобуття, або, що вдержиться дуже довго. Здобуття Кипру малоб для німців ту перевагу, що їм пішлоб тоді легко й зо здобуттям Сирії, а тим самим, наслідком дальших воєнних подій, попав би під їх контролю теж і Ірак з нафтовими джерелами в Мозулі, а далі ще теж й Іран, що має ще більше нафти та інших природніх багатств. А це знову поставилоб Німеччину в дуже догідне положення в порівнанню з тим, у якому вона тепер находиться. Британська критика посувається тепер так далеко, як це передає американський кореспондент Роберт П. Пост, що виразно говориться про те, що якщоб німці заняли Кипр і Сирію, міністерство Чорчіля булоб цілком захитане. І хто не знає, чи вдержавсяб і сам Чорчіл. Все те означає, що таки треба надіятись з британського боку гостріших воєнних кроків. А це може означати негайне заняття Сирії британцями, щоб запобігти тому, щоб цього краю не заняли німці. Та в тому випадку треба числитись на спротив Франції, а навіть на війну з нею. Та навіть небезпека такої війни є менше небезпечна ніж те, щоб дати німцям змогу всадовитись в Сирії, Іраку та Ірані й звідтам загрожувати Суезькому каналови й Єгиптови з цілою силою.

БЕСІДНИК З МОГУЧИМ ГОЛОСОМ. Щоб перевезти цю гармату з фабрики в Месечузетс до Форту Чорч, у Ровд Айленді, треба було збудувати спеціяльний залізничий віз в 24 колесами. Сторожі стерегли гармату підчас перевозу.

БРИТІЙСЬКЕ РОБІТНИЦТВО ЗА ДАЛЬШУ ВІЙНУ І ПОВНУ ПЕРЕМОГУ

ЛОНДОН. — Британська Партія Праці перевела голосування в справі замирення чи дальшого ведення війни. Було це підчас сорокової річної конвенції орґанізації. Делегати голосували так, як казали ті робітничі юнії, які вони представляли. Вислід голосування був такий, що 2,430,000 голосів було за те, щоб далі вести війну. А далі, що вступом до справедливого замирення може бути тільки повна перемога. Бо, як кажеться в резолюції, це булоб глупотою і зрадою тих, в яких імені голосується, колиб заключувано мир з такими, де договірною стороною булиб партії, що говорять від імені Гітлера і Мусолінія. Голосування відбулось по промовах ріжних бесідників, між якими були політичні діячі, виховники, робітники, клерки і парляментарні посли. Міністер праці, Ернст Бівин, у своїй радіовій промові, зверненій головно до Америки, підкреслив, що британські робітники не згодились на мирові переговори чи на якийсь компроміс тому, що не хочуть, щоб їх повернено в невільничий стан.

В ФРАНЦІЇ ЗАНОСИТЬСЯ НА ПЕРЕМІНИ.

ВІШІ. — Конференції, яких було дві, та в яких нараджувались маршал Петен, ґен. Вейґан та адмірал Дарлян, що є заступником президента, матимуть далекосяглі наслідки. А це тому, що Франція рішилась на тісніше співробітництво з Німеччиною. Вона теж спротивиться заходам Британії захопити Сирію, хоч відоме, що на ту саму Сирію чигають німецькі війська. В паризьких часописах, як подає „Ню Йорк Таймс", пишуть виразно, що відношення Франції до Німеччини буде таке, яким є тепер відношення Вашинґтону до Лондону. Себто з того виходить, що Франція буде допомагати Німеччині в війні з Британією усіми засобами, а тільки не піде до війни. Та це, що треба памятати, є покищо опінією, висказаною у Парижі, що є під німецькою контролею. Віші так ще не говорить.

СОВЄТИ ІДУТЬ ГІТЛЕРОВИ НА РУКУ У ВСЬОМУ.

МОСКВА. — Вже покинули совєтську столицю представники тиж держав, яким Совєти давали вирази співчуття, а навіть давали до пізнання, що допоможуть їм ще й чим іншим. Це в першу чергу Югославія. Тепер Совєти наказали югославському послови забиратись з Москви разом з цілим посольським штабом. Югославський посол, Мілян Ґавріловович, тішився в Москві великими симпатіями як знаний москвофіл. Тепер він відїхав до Анкари разом з тими 27 членами своєї диплъоматичної місії, що прибули були до Москви ще в травні 1940 року, щоб затіснити „словянську дружбу". До 1940. року Югославія, відома зо своїх симпатій до царату, не вдержувала диплъоматичних звязків з СССР. Ще наказали Совєти азбиратись з Москви теж і грецькому послови, вважаючи, що Греція втратила свою незалежність.

ЯПОНІЯ ГОДУЄ НІМЕЧЧИНУ.

ТОКИО. — Японія висилає кожного дня до Німеччини 1,500 тонів поживи через транссибірську совєтську залізницю. Для цеї цілі Німеччина запотребовує 8,000 тягарових залізничих ваґонів.

В ФРАНЦІЇ БІДА З ПОЖИВОЮ.

ВІШІ. — В Франції може прийти до заворушень через голод. Найважніша проблема для уряду, це не політична, а економічна. Це — хліб.

В ФІНЛЯНДІЇ ТЕЖ НЕДОСТАТКИ.

ГЕЛЬСИНКІ. — Фінське радіо подає, що в Фінляндії відчувається брак хліба. Це тому, що Совєти не достарчають того, що повинні. А далі винна тому і німецька контрбльокада.

ВИМІНЮЮТЬ РОБІТНИКІВ: СОВЄТИ І НІМЕЧЧИНА.

МОСКВА. — Совєтський часопис „Труд" подає, що між Німеччиною і СССР заключено умову в справі виміни робітників. Яка це умова, покищо точно не знати. Заключено її на спільних нарадах у Львові, а затверджено їх в Москві й Берліні.

ЯК ЦЕ РОЗУМІТИ?

БЕРЛІН. — Доносять з Кракова, що 20,000 робітників, набраних в Генеральнім Ґубернаторстві, відбуло спеціяльні вправи в такому напрямі, щоби призвичаїтись працювати в гарячому кліматі. З цього заключають, що їх німці вишлють кудись у тепліші краї, можливо на Балкан до праці при будові шляхів. Їх заберуть до робіт уже 15. червня. Знову 1. жовтня покличуть німці ще 10,000 молодих хлопців, що знову підготовані працювати в підбігуновім кліматі серед великої студені.

ФІНЛЯНДІЯ І СОВЄТИ.

ЛОНДОН. — Совєти відбувають постійні військові вправи на терені, що граничить з Фінляндією. Замітне те, що вправи ведені в такий спосіб, бультоби Совєтам приходилось боронитись перед нападом зо сторони Фінляндії.

НІБИ ЧЕРЕЗ ПРОМОВУ РУЗВЕЛТА.

РИМ. — Фашистське розуміння конференції Гітлера з Мусолінієм у Бренерськім просмику доходить до того, що пишуть, що ця конференція була природнім наслідком останньої промови през. Рузвелта. Треба було диктаторам порадитись, де, коли і кого вдарити, як Америка приступить до війни по стороні Британії. Таке передає Асошіейтед Прес. Знову інші італійські газети розписуються про те, куди піде новий натиск держав „осі". І згадують за Палестину і Єгипет.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
A Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЩО ВІЙНА?

Чим довше триває війна й чим ширші території вона захоплює, тим голосніший стає голос, що домагається виразного обявлення, який має виглядати світ по успішному закінченні війни.

Появляються такі домагання час від часу в пресі зовсім виразно. Публіцисти, як люди, чуткі на зміни настроїв, вже нераз підчеркували, як сильною допомогою для воюючої сторони є переконання в моральну слушність власної справи.

Було теж немало закритих домагань такого вияву. Коли генерал Сікорскі, премієр польського уряду на еміграції, заявляв публічно, що президент Рузвелт є певно приятелем великої Польщі, то цим він немовби викликав президента Рузвелта сказати своє слово в цій справі. Апель канадійських українців до канадійського премієра є вже виразним закликом громадян до свого уряду подати авторитетну заяву в цій справі. Коли потім Сікорскі в своїм радієвім заклику до польських селян радив їм надіятися на американського президента, то цим він теж немовби домагався від американського уряду авторитетного слова в справі повоєнних порядків.

Президент Рузвелт справді немовби дав певну відповідь на це питання в своїй промові з 27. травня, коли він сказав між іншим:

„Нині ввесь світ поділений між прихильників людського рабства й прихильників людської свободи — між поганську брутальність і християнський ідеал.

„Ми вибираємо людську свободу — що є християнським ідеалом.

„Ніхто з нас не може вагатися хочби на хвилину в своїй відвазі або своїй вірі.

„Ми не приймемо світу, в котрому панує Гітлер. І ми не приймемо такого світу, як той, що був після війни в 1920-тих роках, в котрому знову можна би насадити зерна Гітлеризму й дозволити їм рости.

„Ми приймемо лише світ, освячений для свободи слова й вислову — свободи кожної людини почитати Бога на її спосіб — визволення від нужди — і визволення від терроризму."

Можна сказати, що не багато тут сказано, коли мірити сказане практичними потребами специфічної розвязки ріжних практичних питань. Одначе не можна заперечити, що тут уже є признання певних важних засад, що справді можуть послужити основою багато кращого мира, ніж був зроблений по першій світовій війні. Колиб мирова конференція, що збереться по війні, справді не дала нікому позбавляти інших людей свободи слова, висказу й віри, колиб не дала нікому терроризувати інших, то вже справа розумного порядку в світі зробила би поважний крок уперед.

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО ТЕ, ЩО ДІЄТЬСЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

ВІД РЕДАКЦІЇ:—На днях прибув до Злучених Держав молодий американець українського роду, що перебував довгі роки на Західній Україні, покінчив там вищі школи і брав активну участь в культурно-національнім українськім життю. Приглянувся він добре давній польській владі, як теж був свідком півторарічної московської господарки на західньо-українських землях. Імени очевидця не подаємо зо зрозумілих причин. Спостереження цього американського громадянина подаємо в серії статтей, з яких та є вісімнацята.

XVIII.

Через Київ, Столицю „Незалежної" України, до Владивостока

В Україні — „на нашій, не своїй землі"...

Відчув я враження радости, а заразом і якогось великого жалю, коли кріпко держачи в кишені американський пашпорт, всів я у Львові до поїзду „прямого собщения", який мав завести мене до Києва. Я радувався, що по тяжких та непевних ожиданнях, я одержав вкінці пашпорт і нарешті був врятований. Ніхто не може описати того враження, коли відчувається, що людина вільна, така, що її охороняє пашпорт великої та свобідної держави, та що большевицька тиранія уже їй не може нічого вдіяти. Я вправді покинув Америку малою дитиною. Та підрісши, я все відчував ту гордість, що я є американським горожанином, членом вільної країни і вільного народу.

З другої сторони мене огортали туга, смуток та біль з приводу того, що діється зо землею моеї рідні, з якою я зріс. Багато найближчих оставляв я тепер на ласку й неласку дикунів. Численні мої товариші, українці як поляки, з якими я ходив до школи та провів найкращі молоді літа, — розбрилися тепер по цілому світі. Деякі згинули в польській армії, багато з них вивтікало до Німеччини, а багато згинуло з рук большевицьких варварів. Це були, кажу отверто найкращі сини українського народу... А тепер покидаю ось цю злиту кровю землю, не знаючи, що з нею завтра станеться, чи ще гірше не прийдеться їй терпіти.

Гостра контроля над Збручем.

Наш поїзд „прямого собщения" волікся довго, заки серед ночі заїхали ми через Красне-Золочів-Тернопіль до Підволочиськ. Советські кондуктори почали кричати: „документи на верх!" Чи не глум! Гранична контроля, коли переїжджаєш з одної провінції „незалежної України" до другої! В поїзді їхало багато військових та їх родин. Перегляд документів відбувся при великій досить „параді", бо цілий поїзд окружено узброєним відділом НКВД. Мій пашпорт забрав якийсь неграмотний НКВД-ист, і не вміючи читати по англійськи, заніс його до якогось комісаря. Кілька хвилин чекання в порожному вагоні вистарчило, щоб поденервувати людину. Моя непевність та страх збільшилися значно, коли я зачув з другого вагону досить гострі слова агента „собирай його вещі" (значить — забирай його речі.) Я був певний, що це ходило про мене. Та відітхнув лекше, коли вкінці зявився один агент НКВД та віддаючи мені пашпорт процідив: „Уєзжайте в Америку"...

Та пашпортова церемонія не скоро скінчилась. Довго переглядали перепустки військових та інших советських урядовців. Якогось цивіля (мабуть того, що казали забрати його речі) висадили з поїзду та арештували.

До Києва заїхали ми над самим ранком. Я не міг замкнути очей ні на одну хвилину, бо мав надто багато вражіння за останній час. Крім того, мені не сходила з ума гадка: Київ, столиця великої, але так тяжко поневоленої української нації! Все, що я знав про Київ, почало нагло приходити мені до голови. Моя память пригадувала українських князів, татарські напади, Могилянську Академію, київських спудеїв, вїзд Хмельницького, Шевченка, а вкінці революцію з 1917 року — Універсали Центральної Ради, Січових Стрільців, Крути і т. д. Все це стало нагло перед моїми очима, а тарахкотіння советського поїзду акомпанювало ось тій моїй уяві.

Київ — „матір українських городів".

Ми заїхали на київський двірець, якраз як сходило сонце. Чи можна було уявити собі кращий момент для вїзду до того Києва, що є мрією всіх українців?

Та мої сни-візії скоро розбилися в тверду дійсність, яка зараз таки гуляла за вікном мого вагону. Усе, що я побачив на стації в Києві, не нагадувало ні троха України, ні того, що це українська столиця! Всюди навкруги говорили виключно московською мовою, себто міліція, військо, та ті рідкі пасажири, що вештались. Вони інакше не розмовляли між собою, а тільки по московськи.

Та я ще більш остовпів, коли до мене підійшов якийсь кавказець та викликавши моє імя, заявив, що він присланий „Інтуристом" товаришити мені по Києві. Він також заявив, що поїзд задержиться в Києві лиш шість годин. Тому, якщо я хочу оглянути Київ, він мені радо послужить своїми вказівками.

Не було іншої ради. Я всів до якогось витертого автобуса та почав оглядати місто. Возили мене по найкращих вулицях. Але навіть ці найкращі вулиці не викликали в мене навіть одної четвертої тих вражінь, що я сподівався їх зазнати. Київ мав для мене вигляд чисто московського міста. Вивіски та написи на склепах були майже виключно в московській мові. Тільки деньде трапився якийсь український напис, але він швидко губиться в морі московських вивісок. В Києві не бачив я модерних та великих будинків. Самі старі, сірі будівлі, що мають вигляд провінціональних. Деж подівся той Київ, про який ми звикли були чути навіть з писаної большевицької пропаганди? Де містяться ці численні „українські" культурні інституції, академії, інститути і инше? Нічого з того, мені, чи нам, не показали. А показували ніби найкраще!

Публика в Києві страшно погано одіта. Не тільки не видно ніде порядно убраної жінки, але на кожньому кроці видно подертих чоловіків та молодь. Цілком не носять капелюхів, не видно добрих та теплих убрань, дарма, що по вулицях ще повно снігу.

У ресторані, куди зайшов побідати, також не пізнати, щоб це був ресторан столиці. Погана зупа з двома бараболями, шніцель, чай та якісь цукорки — оце все, що може дати на приняття столиця казочно багатої України!

Не стало часу звидіти Печерську Лавру, бані якої мигтіли в сяйві сонячних промінів. А яка шкода!

Кілька годин їзди по Києві проминули зо шаленою швидкістю. Мій кавказець заявив, що треба вертати на стацію. Ось усе, що я міг пізнати в столиці України в славному Києві...

Через Москву до Владивостоку.

На двірці всіла до поїзду група українських колгоспниць - „ударниць", яка їхала до Москви вітати Сталіна. Мав я нагоду проглянутися ближче цим „щасливим колгоспницям". Нове гірке розчарування! І новий жаль за тим бідним українським народом. Були це, як видно, самі вибрані селянки, старші й молоді. Та їхні одяги були майже цілком витерті. Видно, що це були святочні одяги, заховані зо ще дуже давних часів. У деяких з них видніли на грудях бляшані медалі. Я собі подумав: Чи є ще де на світі другий такий нарід, щоб за бляшані медалі працював невільничі години на не своїй землі й за мізерну плату?

Я пробував наблизитися до них та почати з ними розмову, одначе не мені це вдалось. Видно, що їм таке заборонене. Або може були під доглядом якоїсь аґентки НКВД, що була в їх групі й не вважали за відповідне входити в розмову з назнакомим. Фізично виглядали добре збудовані. Тільки їхні обличчя не показували, щоб вони були нормально відживлювані. Виглядали як анемічні люди.

На шляху Київ-Бахмач-Конотоп видно було дуже мало осель, а навіть людей. Цілими кільометрами не бачив я ніяких будівель, ні навіть знаку людського життя.

В Москві задержався я аж пять днів. Та тут вже мною опікувалася американська амбасада. І тому я вже спокійніше відітхнув. Та Москва це не Київ. Це столиця московської імперії! Тому Сталін робить усе можливе, щоб зробити її величавою, бож це — третій Рим!

В готелі Савой, де я задержався, можна було дістати всього. Це вже наскрізь модерний готель. Як теж і ресторан. Жде на гостя аж чотирьох кельнерів, які не відмовляються від таких „буржуазних" забобонів як брання столового („типс"). Вони кланяються гостям низенько та поспішно помагають їм вдягати плащі. Але за обід треба заплатити 80 рублів, цебто третину місячного заробітку пересічного горожанина СССР...

Думаю, що Москва як місто й як столиця СССР, є краща ніж інші міста СССР. Середина міста, особливо околиці Кремлю, є удержувані в порядку. Зате переферії Москви повні бруду і болота. Мешканці теж не краще вбрані від мешканців інших міст СССР.

Десять днів без води в трансибірському поїзді.

З Москви до Владивостоку їхав я цілих десять днів. Цю подорож не забуду до смерти. За тих цілих десять днів усі ми, себто подорожні, не мали зимної води в устах. Знаю, що багато з читачів не повірить в це, що пишу, одначе це суща правда. В Москві поставили до вагонів по пляшці води, але її скоро не стало. На стаціях, на яких задержувався наш поїзд, ніхто не вважав за відповідне доляти свіжої води. Ми пили зимний чай та „цітро", цебто звичайну лемонаду, за яку платили одного рубля за малу фляшку.

В поїзді їхало багато військових. Деякі були аж з Перемишля та Львова. Цікаво, що їм переглядали документи на Збручі, відтак в Києві, третій раз в Москві, а вкінці при їх приїзді у Владивосток. Видно, що Совети дуже шукають за дезертирами. Їх, не зважаючи на страшні кари, є дуже багато.

В нашому поїзді їхало багато жінок. Вони виглядали на якісь урядинчки чи службовниці. Поводилися з вояками дуже свобідно, може аж надто свобідно в даних обставинах...

У Владивостоці перебрав нас, кількох американців, інший аґент „Інтуриста", завізши нас до якоїсь діри-готелю, де ми ждали кілька днів на американський корабель.

Московська „Відбудова" Української Столиці

„Ізвєсвія" з 30. квітня подали статтю професора В. Заболотного під титулом: „Пляни і наміри", в якім він пише між іншим наступне:

„Охороняючи старанно памятки старинної архітектури ми маємо завдання працювати невтомно над творами нової советської архітектури... Все виразніше зазначуються нові профілі української столиці. Урядову площу вибудовується на місці колишнього Михайлівського монастиря (також охоронена старанно памятка). Після нового архітектурного пляну вона має бути одним з головних осередків Київа. Тут над Дніпром підноситься вже нова будова ЦК КПбУ; проти неї має стояти новий ряд урядових камениць, поміж ними має бути поставлено величезний памятник Леніну. Все це можна буде добре бачити з Дніпра... Печерську площу (з її памятками), що має невідповідну форму, буде забудовано мешкальними камяницями... Інжінер Садовський винайшов спосіб надавати гіпсу прикмети цементу і ми його уживаємо дуже багато... Нас дуже займає питання нового зовнішнього вигляду колхозного села. Тов. Хрущов дав українським будівничим завдання виробити проект недорогого доброго мешкання, клюбів, господарських будівель і т. і."

Советська архітектура має справді одну дуже добру прикмету не лише в Києві, а й в самій Москві. Її твори починають завалюватися вже по кількох роках. Решту, разом з памятником Леніну, доведеться старанно усувати з української столиці по її визволенню.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ОРЛИ

Історичне оповідання з рр. 1734—1750.

(12)

Не знає, що йому робити. До того і в Петербурзі недобре. Цариця[35], кажуть, на здоровлі занепадає. Єлисавета Петрівна в силу росте. А з нею й козак Розум набирає значіння. Він уже став управителем маєтків царівної Єлисавети. Отож „хахли" вгору йдуть. Погано...

І так гаряче і так болюче. Кинутиб поганенький сотенний городок, — то погадає собі народ, що перестрашився Чекатунов; залишиться тут, то хто його зна, що завтра буде.

А проте щось робити треба. І врадили москалі, що треба для постраху вивезти кудинебудь старого Тригуба, а тоді оповістити, що як лише город заспокоїться, то військо зараз відійде.

Так і зробили.

Покликали його до магістрату, переслухали, і Тригуб пішов. Але ніби щось злого прочував, бо, заки вийшов із хати, покликав до себе свого сотенного осавула[36], людину вірну й безпечну:

— Брате, — каже, — кличуть мене москалі, Бог знає, коли пустять. На тебе здаю свою Орисю. Пильнуй її, але так, щоб вона того не помітила. Як це зробити, я не потребую тобі казати, бо ти не нинішній, не в одній біді бував.

Осавул нахилився йому до вуха:

— Ми вже не від нині пильнуємо твого двора. Сулимів Петро таких сторожів залишив, що кращих і не треба. Один німий за десятьох стане. Він кулаком вола, як довбнею вбиває.

— Добре! — втішився Тригуб, стиснув осавулову руку й пішов. Пішов, щоб не вернутись. Переслухували його до пізньої ночі, а на рано Тригуба не було.

Казали москалі, що він на свій хутір пішов, а люди доповідали, що якась бричка зі шкурятяною будою коло півночі з магістратського подвіря виїхала й поїхала туди як на київський шлях.

*

Орися про це не знала, бо батько їй не сказав, куди їде. Чекала, як звичайно, та, не дочекавшися, заснула. Аж надосвітках довідалася, що вночі сталося. Зачинилася у своїй кімнатці й не виходила до самого полудня. А як вийшла, ніхто її не міг пізнати. Відмінилася. Ніби дух покійної мами в неї вселився. Не плаче, не нарікає, не бентежиться. Козачка, сотника Тригуба донька! І маєтку батькового стереже, і в хаті господарить, і добрих людей на всі сторони посилає, чи не довідаються вони, куди то повезли її батька. До Києва, до Глухова, чи куди? До Петербурга, мабуть, ні, бо батько, мовляв, за мала птиця...

І добрі люди приходили й доповідали Орисі, що сліди до Києва біглі, та не добігали. На границях київського полку[37] губилися. Кого не питали, де не розвідувалися, ніхто сотника Тригуба не бачив, ніхто не чув про нього.

Журилася Орися, але рук не опускала, не тратила надії. Грошей на розшуки не шкодувала. Батько наскладав їй грошей на посаг для неї, — хай ідуть! Пощо їй вони? Петрусь сам багатий, він її посагу не потребує, а про інших женихів вона й не думає.. Або Петро, або ніхто!

Дивуються сусіди, як змінилася Орися, яка вона тепер гарна, мудра, смілива. А проте їй радили, щоб пішла куди, аби поїхала та хоч на деякий час заховалася перед ворожими очима. Та вона ні.

— Не боюся, — казала, — а батькової хати не кину.

На ніч пістолю за своє ліжко ховала. В боківці спала стара ключниця Векла. При вуглі хати, в буді, дрімав на припоні пес.

*

Одної ночі, ще навіть не пізно, хтось до сінешних дверей загримав.

Вийшла Векла.

— Хто там?

— Хто там? — повторила голосніше.

— Відчини! — загуготіло знадвору.

По голосі пізнати було москалів.

— Вам чого? — допитувалася Векла. — Бачите, — ніч, а в ночі незнайомих людей до хати не пускають.

— Скажіть панночці, щоб ішла до магістрату. Сотника Тригуба привезли. Хоче бачитися з нею.

Почула це Орися. Накинула на себе хустку, біжить. Векла не пускає, каже, що небезпечно, — куди! Орисі до батька спішно. Гадає, що як того разу, так і тепер, зараз його припровадять до хати. Добра донька. А всеж Векла не пустила самої панночки, хутенько зібралася й пішла з нею.

Вийшли за браму. Там іще двох москалів. Їх дві, салдатів чотири!... Векла хотіла кричати, та Орися не дала. Чого? Таж вони до магістрату йдуть.

Минули дорогу на свій хутір, а тоді салдати, замісць у город повернути, в темний завулок скрутили. Векла в крик:

— Ратуйте, люди, ратуйте!

Та ще вона не докінчила тих слів, як їй уже затулили рот і веретою голову обкрутили... Мовчи та диш!

Аж тепер пригадала собі Орися, що пістолю забула взяти. Навіть ножа за поясом не має... Безборонна... Щож тепер?... Пручалася, відштовхувала напасників від себе, мабуть, комусь до крови подряпала обличчя, пробувала тікати... Але дві жилаві руки вхопили її впів і закинули на плечі. Орися чула, що її несуть тісним і темним завулком гень далеко, на поле.

(Дальше буде).

35) Цариця — Ганна Іванівна (1730—1740), а про Єлисавету Петрівну, що стала царицею після Ганни Леопольдівни (пор. прим. 10); вона відновила гетьманство, за гетьмана вибрано брата Олекси Розума — Кирила Розумовського.

36) Сотенна старшина була така: сотник, писар, осавул, хоружий, отамани.

37) Як відомо, Україна була поділена на полки, а полки були не тільки одиницею військовою, а й судовою й адміністраційною (як у Польщі „воєвудства", а за Австрії — „коронні краї").

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПОЖИВА ЧИ ОТРУЯ?

Правильна редакторка для справи поживи в „Ню Йорк Таймсі" писала оноді про мягко-шкаралупні краби. Сказала між іншим, що нині американці зїдають велику масу цеї тварини. Промисл добування крабів з моря широко розвинений. Їх не лише продають у краю, але і висилають великy масу за границі. 50,000 крабів продається звичайно кожного дня в одному Ню Йорку.

Принагідно вона каже: „Досить дивно, що яких шістдесять літ тому, американці вірили загально, що краби мають страшну отрую. Нині вони є улюбленою стравою".

Ці слова показують, з якими упередженнями приходиться бороти людям навіть у такій ділянці, у якій здавалося би, кожний може легко поступати за здоровим розумом.

НЕМА КВАСНОГО МОЛОКА

В однім приписі про приготовання страви в одній американській газеті пишеться: „Коли припис каже, що для приготування страви треба квасного молока, а в вас квасного молока в ледівні нема, тоді..."

Можна згори сказати, що пересічна американка в ледівні квасного молока не має. Як молоко в неї закисло, вона певно його викинула як зіпсуте.

Багато інших народів затє дивиться на квасне молоко як на здорову їду. Славні лікарі, як Пастер і Мечників, цю думку підтвердили. Американські лікарі борються тепер зо загальною в Америці думкою як зо забобоном.

ЗВІДКИ ЗАБОБОН?

У своїй „ресіпі" про те, що [illegible] коли для приготування страви треба квасного молока, а його вона не має, радиться ужити звичайного солодкого молока або розпущеного випарованого молока та додати до нього оцту.

Радиться це тому, бо солодке молоко від оцту стане немовби квасне. Лікарі кажуть, що, коли випити солодкого молока, то воно від шлункового квасу зараз переміняється на квасне молоко. Це є доказом, що люди, які бояться квасного молока як отруї, не мають слушности: якщо квасне молоко є отруя, то й солодке теж отруя.

Звідки взявся цей забобон? Чи не від тих людей, яким молоко шкодить? Від тих, що кажуть: Я квасне молоко люблю, але воно мене не любить.

У НАС І В ДРУГИХ

Хто переглядає американські часописи, той бачить, що просто кожний з них має спеціяльних знавців поживи, які пишуть правильно статті про одну справу. Нішо й казати, що такі газетярі мають правильні заняття в газетах, а декотрі заробляють гарні гроші.

З розмов з американськими господинями можна переконатися, як такі статті широко читаються. Неменше широко відомі радіові авдиції про справи поживи. І радіові знавці поживи теж не роблять цього даром, а за гроші.

Свого часу наш часопис подав був правила приготовання одної української страви, перебрані з уст одної відомої української громадянки. Як потім оповіла ця сама громадянка, ніхто з її знайомих жінок не проявив для неї якоїнебудь вдячности, або признання. Всі її знайомі з неї за те висміялися, що вона подала до газети „ресіпі" про варення страви. Їм було смішно, як можна з такою справою, як варення страви йти до газети. Не мали вони за це поважання ні для неї ні для газети.

Цікаво було би знати, що сказали би ці самі жінки, що насміхалися з нашої інформаторки, якби їм показати ці постійні статті в американських газетах та показати їм, скільки газетярки, що пишуть про поживу, заробляють.

ЗВІДКИ ТАКА РІЖНИЦЯ?

Звідки воно взялося таке, що коли в американців такі статті про поживу широко читається, авторів, чи авторок, поважається й оплачується, в нас таких статтей не читається, а авторок їх ні часописів за їх поміщення не то не оплачується, але не шанується?

На борзу руку я не бачу іншого вияснення цього явища, як те, що приготовання поживи вважається жіночою справою, а жінку признається в нас за людину нижчого стану. Через те й приготовання поживи вважається „низькою" справою, яка нікуди не годиться в так „високе" місце, як часопис, що надається лише для „високої" політики й тим подібних знеслих справ.

ХЛОПЦІ Й ДІВЧАТА

Ціла низка газет присвятила статті о. Фредерикові Гербертові Силові з нагоди його уступлення зо становища начальника школи в Кент, Конектикот.

Між ілюстраціями, що мають на ціли показати, яка знаменита ця школа, є світлина, що показує, як студенти школи самі сповняють кухонні обовязки, до миття посуди включно. Очевидно, ця світлина не була би для всіх доказом доброти школи. Є люди, для яких хлопець має бути хлопець, а кухонна робота це бабське діло, яке принижує хлопця.

Та наслідок такого розуміння мужеськости є такий, що, підчас коли дівчина працює з матірю в кухні, хлопець, як не може найти відповідного, себто „мужеського" заняття, йде на вулицю, під „корнер дрогстор", де находить інших таких, як і він, хлопців без заняття, яким, як звичайно, заняття шукає чорт. Дальші наслідки такого розуміння є такі, що коли дівчата виростають з пошануванням для праці, здібні до праці, хлопці виростають з погордою до праці й неприивчені до заняття.

НАВЧИТИСЯ

Батьки, що дозволяють своїм хлопцям, як це каже американська фраза, грати „кавбоя" під аптекою, видно думають, що людина може навчитися пильности в пізнішому віці.

Та навчання нових річей має свої межі. Свого часу в Індії в лісах зловлено двох хлопців, з котрих один мав коло 8 літ, другий був від нього коло півтора року старший, а котрі оба виховалися серед вовків. Хлопці мали вовчі звичаї: боялися денного світла, любили ніч, ходили на ногах і руках, людської мови не знали, а видавали зо себе стогін, подібний до вовчого виття. І втікали від людей, і товаришували зо звірями.

Як їх люди зловили, почали вчити людської культури, людського способу життя. Та показалося, що навчання має свої межі. Навчили їх лише ходити на ногах; але при бігу вони все помагали собі руками. Молодший навчився остаточно коло 50 слів і міг бавитися з іншими дітьми. Дальше не пішов: він змалку навчився способу життя, який йому потім було важко зміняти.

РАВШНІНҐ ПРО ВТЕЧУ ГЕСА

Равшнінґ, це визначний німецький політичний письменник, що був до року 1935 у проводі націвської партії. Опісля зірвав з нацистами і виїхав з Німеччини. Він є автором книжки „Голос знищення" та інших книжок, що вияснюють націвські пляни підбою світа.

У своїй статті, що обговорює втечу Р. Геса до Британії, каже Г. Равшнінґ, що цю втечу можна порівнати з днем 8. серпня 1918 р. у минулій світовій війні. Тоді то німецькі війська відмовились слухати дальших приказів. Тепер, значна частина німецького народу говорить до націвської влади: „Досить; ні кроку дальше".

На гадку Равшнінґа тепер не пора обговорювати прогріхи Геса, оскільки він є відповідальний за війну, терор, біду — і смерть міліонів людей. Важною під цю пору є відповідь на питання: Що означає ця подія, що німецький нарід у своїй широкій масі відлучується від своїх провідників, як це зробив Гес? Це ще не хвиля розвалу. Це може лиш довести до капітуляції тих, що мають владу в Німеччині. Це ще не кінець війни, каже Равшнінґ, але це може приспішити кінець війни.

Для неодного, що не знає Німеччини, каже Равшнінґ, ця подія може бути незрозуміла, але для того, хто обізнаний з незгодою, що панує між німецьким народом, втеча Геса є цілком льоґічна.

Отже, виясняє Равшнінґ, Гес покинув Німеччину не тому, що боявся Ґештапо, або тому, що вважав себе досить метким, щоб ослабити британську волю спротиву в рішальній хвилині.

Його втеча є радше елементарним відлученням попавшого в розпуку патріота, що не зважаючи на многі помилки, які пополнив, думав, що він робить в інтересі своєї батьківщини, яку ведуть на знищення, опановані злим духом люди. Це є може примітивний, або навіть наївний поступок людини, що хоч належав до національно - соціялістичної партії, але був людиною, що кермувалася миром, компромісом і розсудком. Німеччина це країна людей, ріжно думаючих і ріжно до себе відносячихся. В армії є люди, що були проти війни і котрі бажали обмеження своїх цілей в границях розсудку. Між ними були і холодні обожателі сили і насильства. Гес, каже Равшнінґ, належав до більше розсудних і ліпших членів партії. Він був людиною, що виглаждувала трудноші, яка не всеможе інтелектуально дорівнювала становищу, яке займала, але яка завжди старалася з трудом дійти до вдоволяючих рішень. Особисто відважний, був він звязаний несамолюбною відданістю зо своїм приятелем, Адольфом Гітлером. Він уважав своїм обовязком не висказувати своїх особистих поглядів в інтересі дисципліни, яка творить неначе рід релігії в Німеччині не лиш серед мілітаристів, але і наців.

Ніхто не може собі здати справи з розвитку внутрішніх подій, які довели до втечі Геса. З певністю не було ніяких особистих непорозумінь, ані перекупство, ані невдоволення честилюбивости не відгравали тут ніякої ролі. Поступок Геса кидає лиш світло на два факти, без огляду на те, які заведені надії або ілюзії довели Геса до того, що рішився на своє особливше ризико, пише Равшнінґ.

Справи маються в Німеччині зле. Нарід не бажає собі продовження війни. Нарід не дасться обдурити правдоподібними перемогами. Гес свідомий того, що зростає розпука по причині бомбардування, по причині осьмилітньої нужди і воєнних зброєнь. Усі партійні нарікання доходили до його ух і він є той, що міг набрати правильного осуду про дійсні почування між німецьким народом.

Другим фактом є те, що т. зв. заприсяжена громада провідних людей у Німеччині є сильно розєднана. У райху є люди, що належать до опозиції. Тих можна найти між такими, яких гнетуть, а також між тими, що підпирають старий режім, а також між переслідуваними, а також і між широкими масами.

Тепер опозиція в Німеччині стається дійсністю і появляється в формі, в якій було би небезпечно, не признавати її слушности.

Дійсна опозиція в Німеччині походить від самої націвської партії й є одинокою опозицією, що побіч опозиції в армії, може мати практичні наслідки. Опозиція старих політичних кол є велика під оглядом числа, але незначна під оглядом політичним.

Дійсна переміна в відносинах в державі може наступити лиш тоді, коли опозиція повстане серед самого режіму. Утеча Геса вказує на опозицію в партії, яка одна є найбільша переконлива й успішна в наслідки. Ця опозиція існувала відколи націвська партія переняла владу в державі. Тій одній опозиції можеповестися в можливім політичнім положенню, бо вона є достаточно сильна числом до цілі цілі. Закордонні краї, як це знає Равшнінґ з досвіду, трактували м великою погордою ту думаючу частину націвської партії. Тому Равшнінґ сподівається, що заграничні краї будуть відтепер трактувати ту німецьку опозицію, яка сама представляється як союзник Геса, з більшим зрозумінням і не чекати на дальший знак її антинацівського наставлення.

Гес, за словами Равшнінґа, був не лиш опонентом у війні, через те, що він особисто є відважним вояком, але людиною доброї волі, хоч Равшнінґ не бажає оправдувати його помилок. Гес був і є рішучим ворогом большевизму.

Можливо, що цей саме факт причинився до виконання його довго обдуманих плянів. Можливо, що його втеча дасться витолкувати як нове бажання зо сторони Гітлера ввійти в союз з большевизмом.

Гес, пише Равшнінґ не є першим з пятиколюмністів, що прибув до Англії, щоб ослабити британський опір, ані не є він тим, що приносить мирові пропозиції, які, якщо не допишуть, злучать німців до спротиву аж до загину.

Це є капітал, який Гітлер хотів би збити з тої події. Тому не треба йому в тому помагати. Це, що сталося не треба мірити звичайною ярдовою мірою льояльности або неприязні. Правдою у цілій повноті є те, що в тій війні розходиться не так про боротьбу між двома імперіями, але про боротьбу за право свободи проти тиранії і гнету.

ТЕРЕН ВІЙНИ В ІРАКУ.—Британці добилися в Іраку перемоги, заки німці вспіли вислати повстанцям допомогу. Реґент Іраку, Емір Абдул Ілляґ, вернувся до Багдаду (1). Ця країна важна зоглядну на свої поклади нафти в околиці Мосулю (на картині, вгорі). Кажуть, що британці тепер поведуть кампанію проти Сирії й Лібанону як ворожих країн.

НОВА ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

На пятій Конвенції Союзу Українок Америки, що відбулась в Ню Йорку в Інтернешенел Сентер в днях 30. і 31. травня та 1. червня б. р., вибрано таку Головну Управу: Анета Л. Кмець, голова; Анастазія Вагнер, почесна голова; Юлія Ярема, почесна членка, Стефанія Абрагамовська, перша місто-предсідниця; Ольга Коник, друга місто-предсідниця; Марія Анна Вагнер, третя місто-предс.; Марія Полевчак, головна організаторка, Стефанія Ковбаснюк, рекордова секретарка; Анна Годованська, фін. секретарка; Анна Мазур, англійська секретарка; Катерина Стефанович, скарбничка. Контрольна комісія: Петронеля Костецька, Анна Бодак, Софія Кузів. Виставовий комітет: Пелагія Бенцал, Катерина Чолій, Марія Брин, Катерина Дроздик. Голова конвенційної комісії: Анна Колтун. Голова статутової й резолюційної комісії: Марія Марусевич.

Пяту конвенцію СУА переводили: Олена Штогрин, предсідниця, Стефанія Абрагамовська, заст.-предсідниці; Ангелина Банах і Катерина Кузьма українські секретарки, а Анна Мазур і Марія Анна Вагнер, англійські секретарки.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

КАЙЗЕР ПОМЕР.—З Дорну, в Голяндії, приходить вістка про смерть 82-літнього бувшого німецького цісаря Вільгельма. Подана тут світлина походить з 1917. року й показує цісаря, як він радиться з маршалом фон Гінденбурґом про кампанію в Франції.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Концерт Ольги Лепкової.

У неділю, 8. червня ц. р. українська громада в Перт Амбой, Н. Дж., та околиці матиме нагоду почути концерт артистки-співачки з Рідного Краю, п. Ольги Лепкової. Про виступи п. Лепкової наша преса писала якнайкраще при кожній нагоді — а ще в памяті виступи цеї симпатичної, більших американських містах, де скрізь згромаджена публика щиро оплескувала свою землячку - артистку. У Перт Амбой, де концерт приготовляє українська католицька парохія, п. Ольга Лепкова виступить вперше та з багатою програмою українських та европейських і американських пісень та арій, як н. пр. Вахнянина, Колесси, Рудницького, Чишка, Брамса, Рубінштайна, Шуберта і др. Тому усі, кому мила й люба пісня й музика, повинні явитися на цей концерт. Концерт відбудеться в Українській Салі, Перт Амбой, Н. Дж., 776 Стейт Стріт.

КНУДСЕН ЗА РОБОТУ В НЕДІЛІ

ВАШИНГТОН. — Голова бюра заряду продукції, Кнудсен, заявив, що треба довести до того, щоб американські фабрики в суботи й неділі не переставали праці, а далі виторювали потрібні речі.

ЕМІР АБДУЛЬ ІЛЛЯҐ регент Іраку, що вернувся до Багдаду, столиці Іраку, як британці перемогли їм ворожий уряд, на чолі котрого стояв Рашід Алі ель Гайляні.

Юанні Аго.

ВІРНІСТЬ

(Докінчення)

Мія так далеко. Йому здається, що дівчата тут зовсім гарні. Між ними такі молоді, стрункі й свіжі, що аж любо глянути. Вони святкують оце літо, ціла ніч є їх. Їх господарі виїхали на село, а вони постановили бодай раз у рік вибратися на острів, на зелену леваду, у ліси й скелі.

Чого вони сміються, чим вони так радіють. Анті не розуміє того. Та він сам мігби так бавитися серед гурту дівчат, обнявшись шептати до вуха.

Він стоїть довго та жде нагоди, сумний, неспокійний.

А що, колиб він вмішався у юрбу та пустився у танок, кому це зашкодило би? Тай яка користь булаб з того, що він усе жив у такій самотині — ні не жив, лише вянув. Чому не жити, як велить природа? Життя тамтих певно інакше. Вони не знають гострих правил образування, виховання. Жиють повним життям і жінки і мужчини. Тому вони такі свіжі, живі, веселі. Вони вміють святкувати св. Івана, святкувати літо.

Такі думки в нього, а очі слідкують за гарними дівчатами, що хусточками охолоджують собі розігріті личка.

Анті набирає собі відваги, підходить ближче. Питається дівчини, як їй живеться, каже, що гарна погода. Хоче бути веселий, та якось годі. Дівчина відповідає йому як чужому. Коли Анті запросив її до танцю, вона згодилася, одначе поважно та з чемности. Підчас танцю Анті стискає її за руку, одначе не дістає відповіди. Як скінчили танцювати, стоять хвилиночку біля себе, не кажуть ні словечка.

— Може напємося чаю? — питається вкінці Анті.

— Ні, дякую, так тепло!

— То може лімонаду, або щось іншого?

— Ні, спасибі.

— Маєте може знайомих, яких шукаєте?

— Знайомих? Якто?

— Бо ви так оглядаєтеся.

— Ні, я не маю знайомих.

— Ви самі одні тут?

На це Анті не дістав відповіди.

— Чи ще довго думаєте тут лишитися?

— Ще не пійду до дому.

— Може пійдете дрохи на прохід? Там у лісі певно гарно.

— Прохожуватися можна все, а я прийшла сюди танцювати.

Та саме тепер не танцюють. Аж тут надходить якийсь ремісник і забирає дівчину до танцю. Обоє як створені для себе. Вигинаються в ліво й право, сміються так вдоволено.

Анті слідкує їх очима, чекає коли вони розійдуться. Та як музика перестала грати, вони взялися за руки й пішли на прохід. Інші пари пішли також і небаром повнісенько їх у лісі, що лунає від сміхів.

Тому то Анті сидить тепер такий прибитий та порпає землю палицею.

Йому здається, що він зовсім зайвий. Світ для нього рівнодушний. Музика й гомін із майдану не манять його. Всі ті люди, що там танцюють, таж вони скачуть наче телята. Це глупота.

Йому тужно за Мією. Його схопив такий туск, рад би написати їй ніжного, щирого листа.

Чи він був їй невірний? — Може в думках. Та що він готов уже вертатися додому найблищим човном, то це доказ, що він уміє побороввати спокусу та що має сильну волю.

***

Як лише вернувся додому, вийняв із шуфляди розпочатий лист.

„Дорогенька Міє! Ось тепер вечір св. Івана, а я сиджу сам у моїй кімнаті та хочу написати тобі того листа. Колиб ти знала, як дуже я" — відси починається продовження й перо перебігає тепер легесенько — „люблю Тебе! Ти не в силі уявити собі, як я тужу за Тобою, як я вважаю це найбільшим щастям, коли Ти вже будеш моя. Чому Тебе нема тут, щоби я міг Тобі це сказати, прошептати до вуха? Чому не можу обняти Тебе, цілувати Твоє чоло, Твої солодкі щічки та рожеві уста, пестити Тебе й оплести Твою шию раменами?

Без Тебе я ніщо. Я думаю, що забавлююся трохи нині вечером, тому вийшов на народні вечерниці в Дебере. Одначе я скоро вернувся додому, а на серці ляг іще більший смуток і туга. Я почувався ніяково на такій забаві. Може я заристократичний, бо ще тепер мені ніяково, коли подумаю, як там було та що я там бачив. Нема нічого поганішого, як така на пів-проста публика з міста, коли вона обертається в природі. Я забрався, як міг скоро, відтіля. Як я випив склянку чаю, сів на човен тай зараз вернувся до міста.

Я не жалую, що я так скоро вибрався. Бо вертаючи додому, міг я бути сам один у спокою. Я думав лише про Тебе, моя дорогенька Міє. Колиб я був поетом, колиб я був малярем, як я був би описав Тобі мій настрій, який образ відмалював би я з тієї природи, що окружала мене, яку я бачив із корабля. То був чарівний краєвид, він радував моє серце.

Довкола на березі горіли святоіванські вогні, то тут то там чути було музику й співи. То була чудова подорож!

Та скільки гарніше й ліпше булоб, колиб Ти, моя дорогенька Міє, була зі мною. Я весь час думав про Тебе, я мріяв про нашу власну хатиночку, яку матимемо, коли я дістану постійне місце. Житимемо лише для себе, до нас заходитимуть лише наші найсердечніші приятелі.

Чи Ти любиш мене як і колись? Мені часом приходить така дивна думка до голови, що Ти вже не любиш мене, якбуло колись. Як ми заручилися, я нераз був заздрісний на весь світ, мені здавалося, що ніхто мною не журиться, навіть і Ти. Ти може забуваєш мене, там на селі, де стільки молодих людей. Прости мені мою недовірчивість, та я був Тобі обіцяв, що буду отвертий. Я знаю, що те все то лише фальшива уява, я знаю, що Ти навіть у думках не є мені невірна. Це все походить відтіля, що я тут такий самітний, такий покинутий. Який я був би радий, колиб побачив, що не маю раціі. Скажи, що Ти любиш мене, я знаю це, щоправда, та прошу Тебе, скажи це мені, говори мені це разуразу.

Як любо є знати, що є хтось, кого любимо, і коли хтось нас любить, якому можемо розповісти все наше горе, можемо отворити наше серце й душу.

А тепер бувай здорова дорога, кохана Міє! Напиши мені довгого листа, напиши все, що думаєш і відчуваєш. Кожна буква з під Твоєї руки, кожне слово з Твоїх уст, дороге для мене, як золото. Що є золото, земське золото проти це золото".

Анті подумав хвилиночку, а потім додав: „що ми булиб такі щасливі й наші серця найшлися би разом.

Поздорови мою родину! Цілую Тебе гаряче Твій Анті.

P.S. Я сам понесу цього листа на почту на залізницю, щоби не затратився та щоби Ти даром не ходила на почту. Як вернуся додому, положуся до ліжка та моєю останньою думкою — заки я замкну очі, будеш Ти.

Твій Анті.

Вже давно Мія не діставала такого листа від Антія. Вона, що не знала більше нікого, не думала про нікого більше лише про нього! Яка вона була щаслива, що дістала цей новий доказ любови. Зараз замкнулася в кімнатці та відписала:

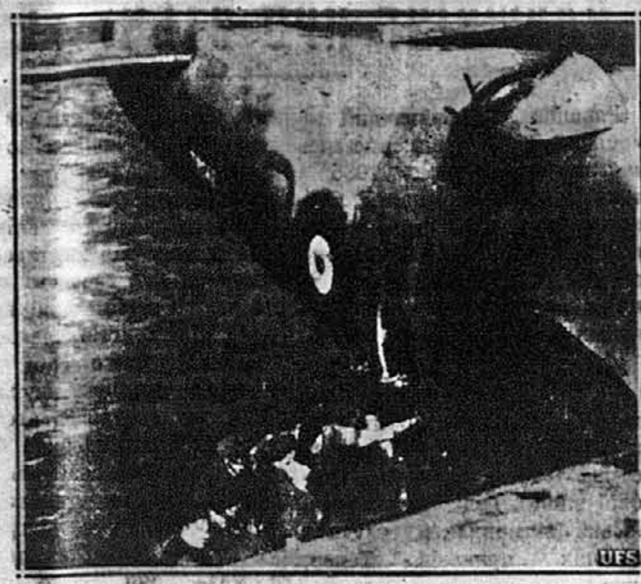
„Мій одинокий, найдорожчий Анті!"

І вона розповідала, яка вона щаслива, тому що Анті ще любить її. Вона перечитала його лист кілька разів, а як іде спати, то кладе його під подушку. Вона плакала, як подумала про Анті, що сам один мусить там жити в скучному Гельсінґфорсі. Ах, коби вона могла щось зробити, аби вони вже могли мати власну хату.

„Як тобі Анті, могло прийти таке на думку, що я булаб невірна для Тебе? Я про нікого іншого не думаю, ніхто мене не обходить, лише Ти один. Рідко коли бавлюся тут із молодими людьми. А колиб Ти хотів, то я зовсім здалека держалася би від усіх не ходила би на забави та балі, бо й Ти не любиш забав і не танцюєш.

Частенько пересиджую в саді під березою, на якій ми вирізали наші імена та в тіні якої ми пересиджували останнього літа. Сиджу, шию, співаю собі пісоньки, ті, які Ти так дуже любив. Часом відвяжу човен та поплавою трохи по озері. Як там гарно! Та Ти став поетом! Скільки то разів перечитувала я Твій опис подорожі поміж фінляндськими шерами. Я читала теж батькові й неньці. Ти певно не візьмеш мені того за зле? Вони так цінять Тебе й усе питаються, що Ти пишеш".

Мія писала й писала. Вона була така щаслива! Вона думала лише, що Анті змінився для неї. Її навіть гризла совість, що їй могла прийти така думка. І закінчила листа словами: „Ах, як люблю Тебе! Бувай здоров, мій любий Анті! Цілую Тебе. Твоя щиро любляча Мія".

ВІДВОРОТ У ГРЕЦІЇ. Бритійці всідають на літак, щоб покинути Грецію по німецькій перемозі.

„ДЕМОНИ СКОРОСТИ". — Моторові перегони в Індіянополісі виграли: Морі Ровс та Флойд Дейвис, що їхали по 115 миль на годину.

ЖІНКИ В ПОГОТІВЛІ

ВАШИНҐТОН. — Предсідниця федерації жіночих клюбів в Америці, пані Ґвайтгорст, заявила, що її клюби візьмуться за зорганізування 40,000,000 американських жінок для помочи в оборонних завданнях Америки. Але їх служба опирається на добровільним зголошенні. Вона виступала проти примусового побору жінок.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться 8. червня, в 12. годині в полудне. Проситься всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Також делеґати дадуть справоздання. Тому проситься всіх членів прийти на збори. — Зо уряд: Н. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.-касієр; І. Жук, рек. секр.

БОФАЛО, Н. Й. — Тов. Український Сокіл, від. 304., буде мати місячні збори в неділю, 8. червня, в 2. годині, в гали парохіяльній. Проситься всіх членів і члениць взяти участь в тих зборах, бо є ва ні справи до полагодження. Вислухаєте теж справоздання делеґата(що був на конвенції У. Н. Союзу. Отож обовязок всіх взяти участь у зборах, а також привести з вобою кандидата до Товариства. — А. Ґрубяк, предс.; С. Ваврів, секр.

ГЕРКІМЕР, Н. Й. — Піврічні збори Тов. Запорозька Січ, від. 192., відбудуться в неділю, 8. червня, в годині 2. пополудні. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прибути на збори. Буде справоздання урядників за пів року і спрàвоздання делеґата. — К. Довганюк, предс.; М. Сухайчик, кас.; М. Політило, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Місячні збори Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230., відбудуться в неділю, 8. червня, в годині 2. пополудні, в гали українській, 525 W. Rayen Ave. Проситься всіх прибути на ті збори, бо є важні справи до полагодження, і щоби кохний вирівнав свої місячні вкладки, бо члени, що довгують більше, як 3 місяці, будуть суспендовані з відділу і У. Н. Союзу після річних ухвал. Стараймося, щоби кожний привів до відділу хоть одного члена, або дитину. Так зробите свій патріотичний обовязок. — За уряд: Т. Періґ, предс.; М. Мушинський, кас.; Ів. Павловський, секр.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 321. Підступ Краги.

У своїй келії Крага приготовляв два пахучі напитки. В один він домішав смертельної отруї. Цей напиток був приготований для Тарзана.

„Тарзан є хитрий чоловік", завважив він до одного свого помічника. „Він готов підозрівати мене і забажати мого напитку".

„А що ти зробиш?" — запитав помічник. „Я наперед затримаю для себе отрую. А опісля, як Тарзан захоче, виміняю її і дам йому".

По тих словах хитрий Крага взяв оба напитки і пішов до місця, де був Тарзан. В той підступний спосіб він хотів розправитись з Тарзаном.